

**INGLIZ YOZUVCHISI, SHOIR VA HIKOYACHISI JOZEF RUDYARD
KIPLINGNING “MAUGLI “ASARIDA HAYVONLAR OBRAZI TAHLILI**

Qudratova Muxiba Kamol qizi

Buxoro davlat universiteti

Ingliz adabiyotshunosligi yo‘nalishi 1-kurs magistranti

E-mail: qudratovamuxiba@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada o‘zining yorqin fantazyasi, kuzatuvchanligi, yetuk tasavvurga egaligi, misli ko‘rilmagan iqtidor egasi hamda mohir hikoyanavisligi uchun adabiyot yo‘nalishida inglizlardan birinchi bo‘lib Nobel mukofotiga sazovor bo‘lgan ingliz yozuvchisi, shoir va novellanavisti Jozef Rudyard Kiplingning hayoti, uning “Maugli” asaridagi hayvonlar obrazi tahlili haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: avtobiografik, akademik yutuqlar, yo‘qotishlar, animalistik mavzu, muvozanat.

**AN ANALYSIS OF THE IMAGE OF ANIMALS IN “MOWGLI” BY
ENGLISH WRITER, POET, AND STORYTELLER JOSEPH RUDYARD
KIPLING**

Abstract: In this article, the life of Joseph Rudyard Kipling, an English writer poet, and novelist who won the first Nobel Prize in literature for his brilliant imagination, observation, unparalleled talent, and skillful storytelling, and his “Mowgli” is analysis of the image of animals in his work.

Key words: autobiographic, academic achievements, losses, animalistic theme, balance.

Jahon adabiyotining ajralmas bir bo‘lagi hisoblangan bolalar adabiyotining o‘rni ingliz adabiyotida ham beqiyosdir. Aytish joizki, bugungi kunda eng mashhur ingliz

bolalar yozuvchisi kimligini aytish juda mushkul ish, chunki, Angilya dunyoga ko‘plab daholarni bergan. Shubhasiz, Rudyard Kipling ularning ro‘yxatidagi birinchilaridandir. U o‘quvchiga insoniyat tabiat bilan uyg‘unlikda yashaydigan mutlaqo yangi, har xil dunyo haqida ajoyib hikoyalarni taqdim etdi. Hikoyalarning har satrida Rudyard Kipling o‘z his-tuyg‘ularini Hindistonga qaratgan.

Ingliz bolalar adabiyoti yozuvchilari haqida so‘z borganda taniqli ingliz hikoyachisi Jozef Rudyard Kipling fantaziyalarining paradoksial dunyosi tasavvurni hayajonlantirishi, shuningdek, metaforalarga boy bo‘lgan yozuvchi asarlarining boy tili, ingliz tili xazinasiga katta hissa qo‘shdi. O‘zining tajribasi, his-tuyg‘ulari va fikrlarini ajoyib asarlarda mohirona jamlagan ingliz yozuvchisining hayoti boy va rang-barang bo‘lgan. Klassik ingliz adabiyoti, shoir va nasr yozuvchisi Jozef Rudyard Kipling 1865-yil 30-dekabrda Bombeyda haykaltarosh oilasida tug‘ildi. Uning otasi hind san‘ati tarixining ko‘zga ko‘ringan mutaxassisi, muzey direktori bo‘lgan, onasi esa Londonning taniqli oilasidan chiqqan; ikkala bobosi ham ruhoniylar edi. Jozef Rudyard Kipling Rudyard nomini Angilyadagi Rudyard ko‘li sharafiga oladi. Hindistonning diqqatga sazovor joylari va sadolariga to‘lgan dastlabki yillar bo‘lajak yozuvchi uchun baxtli kechadi. Olti yoshiga qadar bola yashagan do‘stona oilada Hind enagalar va xizmatchilar uning tarbiyasi bilan shug‘ullanishgan. Albatta bu dastlabki yillarda ingliz bola Hindistonni, ular aytganidek, ona suti bilan singdirdi, keyinchalik bu uning ishida juda kuchli aks etadi. Ammo besh yoshida Rudyardning ota-onasi singlisi bilan birga Angliyaga o‘qishga yuborishadi, 6 yil davomida ular xususiy pansionatda yashashadi. Xususiy pansionat egasi Rosa xonim ko‘pincha bolalarga nisbatan jismoniy jazolardan foydalanganligi sababli Kipling bu yillarni ko‘pincha, juda ko‘p yomon xotiralar bilan esga oladi. Rosa xonimning yomon munosabati yosh Rudyardga shunchalik ta‘sir ko‘rsatadiki, umrining oxirigacha yozuvchi uyqusizlikdan aziyat chekadi. Hayotining ushbu davrini “Umidsizlik uyi” deb ataydi. Yozuvchi 1878-yilda Devon maktabiga o‘qishga kiradi. Kollejni tugatgach, “Fuqorolik va harbiy gazetasi” tahririyatida jurnalist sifatida faoliyat yuritadi. Rudyard Angliyada 11 yildan so‘ng Hindistonga qaytib keladi. 1887-1889-yillarda Kipling Hindiston temir yo‘l

kutubxonasi sayohatchilari uchun mo‘ljallangan oltita hikoyalar to‘plamining muallifiga aylanadi. Uning muxbir sifatida ishlashi unga mamlakatning mustamlaka hayotining turli tomonlarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. 1889-yilda Kipling Angliyaga uzoq safar qiladi. Londonda u amerikalik yosh nashryotchi Uolkot Balestier bilan uchrashadi va ular birgalikda “Naulahka” hikoyasi ustida ishlaydilar. Romanning Amerika qismini Balestier, hind qismini esa Kipling yozishi kerak edi. Biroq 1891-yil oxirida Balestier tijorat bilan shug‘ullanish niyatida Germaniyaga ketadi va u yerda Tif kasalligini yuqtiradi va vafot etadi. 1892-yilda Rudyard Kipling Balestier vafotidan ko‘p o‘tmay, uning singlisi Kerolinga uylanadi. Turmushlari davomida ular uch farzandning ota-onasi bo‘lishadi. Ularning ikkita qizlari va bitta o‘g‘illari bo‘ladi: Jozefina Els va Jon. Ammo afsuski, yozuvchi va uning oilasi taqdiri fojiali zarbalarga duch keldi. Yozuvchining shaxsiy hayotidagi hamma narsa muammosiz o‘tmadi. Bolaligida Rudyardning qizi pnevmaniyanidan vafot etadi. Biroq uning yo‘qotishlari shu bilan tugamadi. 1915-yil Germaniya bilan urush vaqtida 18 yoshli o‘g‘li ham harbiy frontda vafot etadi. Ayanchlisi shundaki, uning jasadi hech qachon topilmadi. Yozuvchi uchun bu katta fojia edi. To‘rt yil o‘tsada u o‘g‘lining tirikligidan umidvor edi. Ammo 1919-yil iyun oyida nihoyat, umidsizlikka tushgan yozuvchi, harbiy qo‘mondonlikka og‘lining o‘limi to‘g‘risida xabar beradi. 90-yillarda kamroq muvaffaqiyatga erishsa-da, Rudyard yozishni davom ettiradi. 1907-yilda Jozef Rudyard Kipling adabiyot bo‘yicha ingliz yozuvchilari orasida birinchi bo‘lib Nobel mukofotiga sazovor bo‘ladi. Mukofot olgandan so‘ng darhol yozuvchi Oksford, Kembrij, Edingburg va Durham universitetlarining faxriy doktori etib saylanadi.

1915-yil yildan beri gastrit bilan og‘rigan yozuvchi, keyinchalik u oshqozon yarasiga aylangan. Rudyard Kipling Londonda 1936-yil 18-yanvarda ichakdan qon ketishidan vafot etadi.

Hayvonlar obrazi mavzusi haqli ravishda adabiy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Uning elementlarini folklorda ham, mumtoz adabiyot asarlarida ham ko‘rish mumkin. Ingliz neo-romantizmining asr boshidagi adabiyotning taniqli vakili Jozef Rudyard Kipling merosida hayvonlar haqidagi kitoblar egallaydi. Kiplingning “Maugli” kitobi

tarbiyaviy va ibratli ertakdir. Bo‘rilar tomonidan tarbiyalangan bolaning hayratlanarli hikoyasi tabiatning dastlabki qonunlarini, inson hayotining qadryatlarini ochib beradi. Asarning asosiy g‘oyasi shundaki: agar odam o‘rmon qonuniyatlari asosida o‘stirilgan bo‘lsa ham, uning o‘rni hali ham odamlar orasida, chunki inson doimo odamlarga qaytadi. Asarda o‘rmonda yashaydigan yovvoyi hayvonlarning asrab olingan o‘gli, Maugli, haqida hikoya qilinadi. Ikki yoshli o‘rmonda adashib qolgan bolani cho‘loq yo‘lbars Sher Xon uni o‘z o‘ljasiga aylantirmoqchi boladi. Bola emaklab bo‘rilar iniga boradi. Ota-ona bo‘rilar uni o‘z oilasiga oladi va Sher Xondan himoya qiladi. Ular uni “Maugli” deb atashadi, bu “baqa” degan ma‘noni anglatadi. Maugli kuchli, qo‘rqmas, shafqatsiz bo‘lib o‘sadi. Ammo shu bilan birga, Maugli mehribon va hamdard yurakka ega edi. Buni bo‘ri Akelga, ayiq Baluga, hamda Bagiraga o‘zini juda qadrlaydigan bolaning ularga bo‘lgan munosabatida ko‘rish mumkin. Maugli o‘zining insoniy aqli bilan o‘rmon qonunlarini tushunishga muvaffaq bo‘ladi. “Biz bir qondanmiz, sen va men “, deydi u tropik o‘rmon aholisiga. Va shuning uchun ham uni universal sevgi o‘rab oladi. Bo‘rilar tomonidan tarbiyalangan bolaning hayratlanarli hikoyasi tabiatning dastlabki qonunlarini ochib beradi, inson hayotining qadryatlari haqida o‘ylashga majbur qiladi. O‘rmonda qolib ketgan odam bolasi o‘lmadi, chunki u sodiq va ishonchli do‘stlarni topadi. Bu do‘stlar hayvonlar edi. Ammo Kipling ularga xalq ertaklarida bo‘lgani kabi insoniy xususiyatlarni ham bermaydi. Ularning barchasi fikrlaydigan mavjudot bo‘lib qonunlariga muvofiq sharoitga qarab harakat qiladi. Bu qonunlardan biri nasl haqida g‘amxo‘rlik qilishdir. Ota va ona bo‘rilar bu qonunning timsoliga aylanishdi. Mauglini birinchi marta ko‘rganda, Bo‘ri o‘zini shunchaki himoyasiz “kuchukcha” ekanligini his qiladi. Shuning uchun u o‘z bolalarni himoya qilgandek, uni himoya qiladi, va barcha hayvonlar uning huquqini tan olishdi. Asarda Akela, Balu, Bagira tabiat dunyosining donoligini ifodalaydi. Ularning sharofati bilan o‘rmonda yaxshilik va yomonlik, hayot va o‘limning notinch muvozanatini ko‘rish mumkin. Ertakda o‘ziga xos xarakter va urf-odatlarlarga ega bo‘lgan hayvonlarning go‘zal tasvirlangan tasvirlari mavjud. Bular o‘rmon o‘qituvchisi: gurg‘ul va oqko‘ngil ayiq Balu, dono fil-Xati. Qora pantera Bagira, Akela bo‘rilar turkumining oliyjanob

rahbari, dashshatli va makkor yo‘lbars Sher Xon va boshqalar. Hayvonlar Maugliga xususan, ota Bo‘ri unga o‘z hunarini, Balu asal va yong‘oqlar ham xom go‘sht singari mazali taom ekanligini, Bagiradan qanday ov qilishni o‘rganadi. Maugli esa bunga javoban hayvonlarga mehribonlik qiladi: hayvonlarga hayotining qiyin paytlarida yordam beradi, ularning panjaralaridan tikanni oladi. Maugli ulg‘ayib, hayvonlar ustidan o‘z kuchini his qiladi. Uning nigohiga hech biri dosh berolmaydi, chunki faqat u Qizil gulni-olovni bo‘ysindiradi.

Xulosa o‘rnida shuni aytish mumkinki, ertak bizni do‘stlikda sodiq, mard va halol bo‘lishga, hayot bergan do‘stlarni va ulardan olingan tarbiyani qadriga yetishga o‘rgatadi. Shuningdek, bu tabiat insonning uyi ekanligini tushunish imkonini beradi.

ADABIYOTLAT

1. K. Rudyard, *The jungle Books*, Oxford University Press, Oxford, 1992.
2. K. Rudyard, *Something of Myself*, Cambridge University Press, London, 1991.
3. Kipling, Rudyard. *The Jungle Book*. Howrah: Skylark books, 2006.” Research Papers on Darwinism in The Jungle Book”. n. pag. www. paper masters. com.
4. <https://www.amazon.com/Maugli-Mowgli-Rudyard-Kipling /dp/5740600847>
<https://www.amazon.com/Secret-History-Jungle-Book-Mowgli/dp/0993523919>